Talousvaliokunta
00102 EDUSKUNTA
TaV@eduskunta.fi

ASIA: U 57/2021 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Ympäristöministeriön kirjallinen lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

Ympäristöministeriö kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM).

Ilmastonmuutoksen tehokkaammalla torjunnalla on kiire ja tarvitaan entistä tiukempia päästövähennystavoitteita, -toimia ja -päätöksiä. Ihmistoiminnan vaikutus on jo muuttanut sään ja ilmaston ääri-ilmiöiden esiintymistä kaikkialla maapallolla. IPCC:n mukaan 1,5 °C lämpenemisen taso ylitetään todennäköisesti viimeistään 2030-luvun alkupuolella. Lämpötilan nousu voidaan pysäyttää vain vähentämällä viipymättä ihmistoiminnasta aiheutuvat hiilidioksidin päästöt nollaan ja leikkaamalla muiden ilmastoa lämmittävien yhdisteiden päästöjä voimakkaasti. Päästöjen vähentämisen lisäksi ilmastonmuutoksen torjuminen vaatii hiilidioksidin sitomista ilmakehästä.

Ympäristöministeriö pitää valtioneuvoston kirjelmässä U 57/2021 vp esitettyjä kantoja kannatettavina ja haluaa korostaa ja tuoda esille seuraavia näkökohtia:

- Hiilirajamekanismia koskeva ehdotus on osa 55 –valmiuspakettia, jonka ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia. Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä, että valmiuspaketin kunnianhimontason ylläpitäminen kokonaisuutena varmistetaan ja että neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää.
- Ympäristöministeriö korostaa, että hiilirajamekanismi on ensisijaisesti päästövähennyksiin kannustava ilmastopolitiikan uusi instrumentti, jolla vahvistetaan EU:n ilmastopolitiikan eheyttä ja tehokkuutta samalla, kun EU kohdistaa ilmasto-toimia sen kansainväliselle kilpailulle alttiille toimialoille.

- Mekanismin tehtävä on ehkäistä hiilivuotoa ja siten päästöjen siirtymistä EU:n ulkopuolelle EU:n päästövähennystavoitteiden toimeenpanon seurauksena.
- Hiilirajamekanismi kannustaa päästöjen vähentämiseen tehostamalla hiilivuodon ehkäisyä ja edistämällä hiilen hinnoittelun yleistymistä sekä ilmastotoimien vahvistumista kolmansissa valtioissa. Näille tavoitteille on selkeä tarve EU:n nostaessa ilmastokunnianhimonsa tasoa ja vahvistaessa päästöohjausta alueellaan.
- Hiilirajamekanismi tulee yhteen sovittaa huolellisesti EU-päästökaupan ja muiden ohjauskeinojen kanssa.
    - Ympäristöministeriö korostaa, että hiilirajamekanismin tulee ehkäistä hiilivuotoa paremmin ja tuottaa enemmän muita hyötyjä kuin nykyiset hiilivuotoa ehkäisevät toimet, erityisesti päästöoikeuksien ilmaisjako. Oikein toteutettuna hiilirajamekanismi mahdollistaa hiilen hinnan läpäisyn markkinoille ja luo siten edellytyksiä teollisuuden hiilineutraaliuteen vaadittavien teknologioiden käyttöönotolle globaaleilla markkinoilla.
    - Ympäristöministeriö painottaa, että päästöoikeuksien ilmaisjaosta tulee luopua hiilirajamekanismin mukaisten tuontituotteiden EU-valmistuksen osalta samalla tahdilla kuin mekanismi otetaan käyttöön. Valtioneuvoston kannan mukaisesti ympäristöministeriö korostaa, että komission kaavailema vuodesta 2026 vuoteen 2035 jatkuva kymmenen vuoden siirtymäjärjestely vaikuttaa pitkältä. Valtioneuvosto katsoo, että sementin osalta mekanismi voitaisiin ottaa käyttöön ehdotettua nopeammin.